

Ανακάμπτει η παγκόσμια αγορά σιτηρών

του Γιάννη Τσιφόρου

Μετά τη σημαντική μείωση του 2022, σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις (στοιχεία International Grains Council, 19/10/2023), η παγκόσμια παραγωγή σιτηρών προβλέπεται να ανακάμψει, ανερχόμενη το 2023 σε 2.292 εκατ. τόνους (+1,2%). Η θετική αυτή μεταβολή αποδίδεται κυρίως στην αισθητή άνοδο της παραγωγής στον αραβόσιτο, ενώ αντίθετα πτώση προβλέπεται σε κριθάρι, σιτάρι και βρώμη.

Σημειώνεται ότι η άνοδος της παραγωγής στον αραβόσιτο συνδέεται με την αύξησή της σε Αργεντινή, ΕΕ και ΗΠΑ, ενώ η μείωση στο σιτάρι θα προέλθει κυρίως από την πτώση της παραγωγής σε Αυστραλία, Καναδά και Ρωσία. Ανάκαμψη αναμένεται και στην κατανάλωση σιτηρών, η οποία προβλέπεται να ανέλθει σε 2.305 εκατ. τόνους (+1,6%), κυρίως εξαιτίας της αύξησής της στον αραβόσιτο, ωθούμενη από την άνοδο της χρήσης του προϊόντος για ζωοτροφές και βιοκαύσιμα.

Στασιμότητα παρουσιάζει η παραγωγή σιτηρών στην ΕΕ

Η παραγωγή σιτηρών στην ΕΕ προβλέπεται την περίοδο 2023/2024 να ανέλθει σε 267,5 εκατ. τόνους, παρουσιάζοντας οριακή μεταβολή ως προς την προηγούμενη (+0,3%).

Η χαμηλή αυτή επίδοση αποδίδεται στην επίδραση δυσμενών καιρικών συνθηκών (χαμηλές θερμοκρασίες την άνοιξη, ξηρασία και καύσωνες το καλοκαίρι, υπερβολικές βροχοπτώσεις το φθινόπωρο), που περιόρισαν σημαντικά την απόδοση των καλλιέργειών σε αρκετές χώρες (Ισπανία, Ελλάδα, χώρες της Βαλτικής, σκανδιναβικές χώρες κ.ά.), με αποτέλεσμα την πτώση της παραγωγής στη βρώμη (-15%), στο κριθάρι (-7,7%) και στο σκληρό σιτάρι (-5,6%). Εξαιρέση αποτέλεσε ο αραβόσιτος, η παραγωγή του οποίου προβλέπεται να ανέλθει σε 60 εκατ. τόνους (+12,7%), αν και εξακολουθεί να παραμένει μικρότερη από τις υψηλότερες επιδόσεις της δεκαετίας 2020-2021.

Στο εξωτερικό εμπόριο, οι εισαγωγές της ΕΕ από τρίτες χώρες προβλέπεται την περίοδο 2023/2024 να περιοριστούν στους 31,5 εκατ. τόνους (-2,1%), αλλά παραμένει σημαντική η κάλυψη των αναγκών με εισαγωγές αραβόσιτου (20 εκατ. τόνοι) και μαλακού σιταριού (6,5 εκατ. τόνοι). Προς το παρόν, πάντως, η Ουκρανία αποτελεί τον κυριότερο προμηθευτή μαλακού σίτου στην ΕΕ (6,4%) και τον δεύτερο σημαντικότερο στον αραβόσιτο (43%), μετά τη Βραζιλία.

Ωστόσο, όπως επισημαίνει το IGC, οι εξαγωγές σιταριού από την Ουκρανία προβλέπεται την περίοδο 2023/2024 να περιοριστούν στους 12,5 εκατ. τόνους, μέγεθος σημαντικά μειωμένο ως προς την προηγούμενη (-27%), ενώ ακόμη μεγαλύτερη πτώση αναμένεται στον αραβόσιτο (-38%). Επιπλέον, η αποχώρηση της Ρωσίας στις 17/7/2023 από τη συμφωνία της «Πρωτοβουλίας για τα σιτηρά της Μαύρης Θάλασσας» αυξάνει την αστάθεια στη διεθνή αγορά σιτηρών. Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές της ΕΕ αναμένεται να περιοριστούν σε 46,6 εκατ. τόνους (-3%)

την περίοδο 2023/2024, με το μαλακό σιτάρι να εξακολουθεί να αποτελεί το κυριότερο εξαγόμενο προϊόν (31 εκατ. τόνοι).

Μεγάλη η μείωση της παραγωγής στην Ελλάδα

Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις (στοιχεία Eurostat, 9/11/2023), η έκταση της καλλιέργειας σιτηρών στην Ελλάδα περιορίστηκε το 2023 σε 629.000 εκτάρια, μέγεθος σημαντικά μειωμένο ως προς το προηγούμενο έτος (-16%), ενώ η επικράτηση εξαιρετικά δυσμενών καιρικών συνθηκών περιόρισε την απόδοση των καλλιεργειών, με συνέπεια τη μεγάλη μείωση της εγχώριας παραγωγής σε 2 εκατ. τόνους (-33%), που αποτελεί ιστορικό αρνητικό ρεκόρ. Με εξαίρεση τη βρώμη, η παραγωγή της οποίας αυξήθηκε (+13%), στις υπόλοιπες κατηγορίες σημειώνεται σημαντική μείωση, η οποία είναι ιδιαίτερα αισθητή στο σκληρό σιτάρι (-54%) και σε μικρότερο βαθμό στο κριθάρι (-28%), στον αραβόσιτο (-27%) και στο μαλακό σιτάρι (-12%).

Έλλειμμα προσφοράς στον αραβόσιτο

Στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο μέρος της προσφοράς αραβόσιτου χρησιμοποιείται ως ζωοτροφή (90% και πλέον) και η αναμενόμενη έλλειψη λόγω της πτώσης της εγχώριας παραγωγής αναμένεται να περιορίσει την αυτάρκεια του προϊόντος (70% το 2022).

Επιπλέον, σημαντική παραμένει η εξάρτηση από εισαγωγές, το μέγεθος των οποίων καλύπτει μεγάλο μέρος των αναγκών (566.000 τόνοι το 2022), με κυριότερους προμηθευτές τέσσερις κατά σειρά χώρες (Βουλγαρία, Ουκρανία, Ρωσία, Ρουμανία). Ο εφοδιασμός από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει πρόβλημα, μια και στις δύο αυτές χώρες την περίοδο 2023/2024 αναμένεται

άνοδος της παραγωγής του προϊόντος. Ωστόσο, αβεβαιότητα υφίσταται στην προμήθεια αραβόσιτου από την Ουκρανία λόγω της σημαντικής μείωσης του όγκου εξαγωγών και, εν μέρει, από τη Ρωσία λόγω της μειωμένης παραγωγής.

Στο διάστημα, εξάλλου, Ιανουαρίου-Αυγούστου 2023, σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις (στοιχεία Eurostat, 17/10/2023), οι εισαγωγές αραβόσιτου περιορίστηκαν στους 318.000 τόνους, μέγεθος αισθητά μειωμένο σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους (-16%), παρά την πτώση της μέσης τιμής εισαγωγής, που περιορίστηκε στα 266 ευρώ/τόνο (-18%). Όπως φαίνεται, το έλλειμμα προσφοράς στον αραβόσιτο στη διάρκεια της τρέχουσας περιόδου θα αποτελέσει πρόκληση για την κάλυψη των αναγκών της χώρας σε ζωοτροφές.

Προβληματίζει η πτώση της αυτάρκειας στο μαλακό σιτάρι

Στο μαλακό σιτάρι, η εγχώρια παραγωγή καλύπτει μικρό μέρος των αναγκών, ενώ μεγάλη παραμένει η εξάρτηση από εισαγωγές, με συνέπεια η μείωση της παραγωγής την περίοδο 2023/2024 να οδηγήσει στην άνοδο των εισαγωγών και στον περιορισμό της αυτάρκειας του προϊόντος (26% το 2022). Επιπλέον, εάν ληφθεί υπόψη ότι σημαντικό μέρος της προσφοράς μαλακού σίτου χρησιμοποιείται ως ζωοτροφή, το έλλειμμα στην κάλυψη των αναγκών της χώρας σε μαλακό σιτάρι αρτοποιίας μεγεθύνεται.

Σημειώνεται ότι οι εισαγωγές μαλακού σίτου στην Ελλάδα εκτιμώνται το 2022 σε 838.000 τόνους, με κυριότερους προμηθευτές πέντε κατά σειρά χώρες (Βουλγαρία, Ουκρανία, Ρωσία, Καζακστάν, Γαλλία), που κάλυψαν το μεγαλύτερο μέρος (85%). Όπως φαίνεται, όμως, οι εισαγωγές μαλακού σίτου στην Ελλάδα θα αυξηθούν το 2023, μια και στο διάστημα Ιανουαρίου-Αυγούστου του τρέχοντος έτους ανήλθαν σε 563.385 τόνους, παρουσιάζοντας σημαντική άνοδο σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου

έτους (+18%), ωθούμενες και από την πτώση της μέσης τιμής εισαγωγής, που περιορίστηκε σε 284 ευρώ/τόνο (-24%). Οι εξελίξεις αυτές προβλέπεται το 2023 να περιορίσουν τον βαθμό αυτάρκειας του προϊόντος σε επίπεδο χαμηλότερο του 20%.

Μειώνονται οι εξαγωγές στο σκληρό σιτάρι

Στο σκληρό σιτάρι, το 2022, παρά την άνοδο της εγχώριας παραγωγής, ο όγκος εξαγωγών περιορίστηκε στους 388.000 τόνους, μέγεθος σημαντικά μειωμένο ως προς το προηγούμενο έτος (-27%) εξαιτίας των δυσμενών καιρικών

συνθηκών στην καλλιέργεια του προϊόντος που υποβάθμισαν την ποιότητα των σπερμάτων. Ωστόσο, η σημαντική άνοδος της μέσης εξαγωγικής τιμής (491 ευρώ/τόνο το 2022) είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της αξίας, η οποία ανήλθε σε 190 εκατ. ευρώ (+9%). Η Ιταλία εξακολουθεί να αποτελεί τον κυριότερο προορισμό των ελληνικών εξαγωγών σκληρού σίτου (73% το 2022) και ακολουθούν, κατά σειρά, η Τунισία, η Ολλανδία και η Κύπρος.

Η μεγάλη μείωση της εγχώριας παραγωγής σκληρού σίτου το 2023 είχε ως συνέπεια την περαιτέρω μείωση του όγκου εξαγωγών.

Ήδη, στο διάστημα Ιανουαρίου-Αυγούστου του 2023, ο όγκος εξαγωγών του προϊόντος περιορίστηκε σε 300.000 τόνους, μέγεθος αισθητά μειωμένο σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους (-7%). Επιπλέον, στο ίδιο συγκρινόμενο διάστημα, καταγράφεται σημαντική μείωση στην αξία εξαγωγών, η οποία περιορίστηκε σε 104,8 εκατ. ευρώ (-35%) λόγω της πτώσης της μέσης τιμής εξαγωγής σε 348 ευρώ/τόνο (-30%).

Να σημειωθεί, πάντως, ότι η καλλιέργεια σκληρού σίτου στην ΕΕ δοκιμάστηκε στη διάρκεια του τρέχοντος έτους από δυσμενείς καιρικές συνθήκες και σε άλλες παραγωγικές χώρες, ιδιαίτερα στην Ισπανία (-38%) και σε μικρότερο βαθμό στη Γαλλία (-5%), με συνέπεια τη μείωση της παραγωγής. Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις σε επίσημη βάση (στοιχεία Eurostat, 9/11/2023), η παραγωγή σκληρού σίτου στην ΕΕ θα περιοριστεί το 2023 σε περίπου 7 εκατ. τόνους, μέγεθος αισθητά μειωμένο σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (-8%).

Πτωτικά, επίσης, κινήθηκαν και οι τιμές. Ενδεικτικά, η τιμή του προϊόντος στην Ιταλία (Μνημόνια, παράδοση επί φορτηγού έξω από σιλό) περιορίστηκε στις αρχές Νοεμβρίου του 2023 σε 372,5 ευρώ/τόνο, παραμένοντας μειωμένη σε μηνιαία και ετήσια βάση (-4% και -24% αντίστοιχα). Εξάλλου, όπως προκύπτει από τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημαντικό μέρος των αναγκών της ΕΕ σε σκληρό σιτάρι θα καλυφθεί με εισαγωγές από τρίτες χώρες, ο όγκος των οποίων προβλέπεται την περίοδο 2023/2024 να ανέλθει σε 2,8 εκατ. τόνους (+37%).

Η Τουρκία αναδεικνύεται μεταξύ των κορυφαίων προμηθευτών της ΕΕ, καλύπτοντας, προς το παρόν, το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών (45%), ενώ περιορισμένες παραμένουν οι δυνατότητες εφοδιασμού από τον Καναδά, η παραγωγή του οποίου σε σκληρό σιτάρι αναμένεται να παρουσιάσει μεγάλη μείωση (-30%) λόγω των δυσμενών καιρικών συνθηκών.

Έκταση και εγχώρια παραγωγή σιτηρών (2021-2023, σε χιλ. εκτάρια και χιλ. τόνους)

	2023*		2022		2021		Μεταβολή 2023/2022 (%)	
	Έκταση	Όγκος	Έκταση	Όγκος	Έκταση	Όγκος	Έκτασης	Όγκου
Αραβόσιτος	113	984	127	1.341	120	1.350	-10,5	-26,6
Σκληρό σιτάρι	218	434	318	941	314	881	-31,4	-53,9
Κριθάρι	119	233	117	323	113	330	1,9	-27,8
Μαλακό σιτάρι	93	232	95	263	97	278	-2,0	-11,9
Βρώμη	63	70	63	62	65	87	-0,1	12,9
Λοιπά σιτηρά	24	51	26	59	27	62	-8,4	-13,6
Σύνολο	629	2.003	744	2.989	736	2.988	-15,5	-33,0

Πηγή: Eurostat (Crop production, 9/11/2023), (*) Προσωρινά στοιχεία

Ελληνικές εξαγωγές σκληρού σίτου ανά χώρα προορισμού (2021-2022)

Χώρες προορισμού	2022			2021			Μεταβολή 2022/2021	
	Αξία (1.000 ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Μ. τιμή (ευρώ/τόνο)	Αξία (1.000 ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Μ. τιμή (ευρώ/τόνο)	Αξίας (%)	Όγκου (%)
Ιταλία	138.945	285.125	487	96.230	273.454	352	44,4	4,3
Τυνισία	45.624	91.239	500	28.998	92.026	315	57,3	-0,9
Ολλανδία	4.231	8.100	522	1.284	3.049	421	229,6	165,7
Κύπρος	833	1.479	563	284	798	356	193,1	85,4
Τουρκία	665	1.425	467	44.274	148.698	298	-98,5	-99,0
Λοιπές χώρες	146	320	456	4.174	9.250	451	-96,5	-96,5
Σύνολο	190.444	387.688	491	175.244	527.274	332	8,7	-26,5

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Access2Markets, 16/10/2023)

Προβλέψεις παγκόσμιας παραγωγής και κατανάλωσης σιτηρών (2021-2023, σε εκατ. τόνους)								
	Παραγωγή			Κατανάλωση			Μεταβολή 2022/2023 (%)	
	2023**	2022*	2021	2023**	2022*	2021	Παραγωγής	Κατανάλωσης
Αραβόσιτος	1.219	1.162	1.225	1.208	1.176	1.217	5,0	2,8
Σιτάρι	785	803	780	804	795	784	-2,3	1,1
Κριθάρι	143	154	146	146	153	151	-7,0	-4,1
Βρώμη	21	25	23	23	25	23	-18,1	-7,7
Άλλα σιτηρά	124	121	752	124	122	123	2,8	2,0
Σύνολο	2.292	2.265	2.926	2.305	2.270	2.298	1,2	1,6

Πηγή: International Grains Council-IGC, 19/10/2023, (**) Προβλέψεις, (*) Εκτιμήσεις

Προβλέψεις παραγωγής σιτηρών στην ΕΕ (2020/2021-2023/2024, σε χιλ. τόνους)						
	2023/2024**				Μεταβολή (%)	
	2023/2024**	2022/2023*	2021/2022	2020/2021	2023/2022	2022/2021
Μαλακό σιτάρι	125.534	125.818	129.008	118.066	-0,2	-2,5
Αραβόσιτος	59.856	53.116	73.166	67.123	12,7	-27,4
Κριθάρι	47.490	51.461	51.444	51.933	-7,7	0,0
Σκληρό σιτάρι	7.043	7.464	7.980	7.340	-5,6	-6,5
Βρώμη	6.266	7.388	7.387	8.399	-15,2	0,0
Λοιπά σιτηρά	21.291	21.541	23.648	27.410	-1,2	-8,9
Σύνολο	267.480	266.788	292.633	280.271	0,3	-8,8

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Cereals usable production, 26/10/2023), (**) Προβλέψεις, (*) Εκτιμήσεις